WARIES MISDAADREEKS · Nº 279

Heidepost in Goirle

Brieven over de grens

MISDAADPUZZEL · LOS DE ZAAK ZELF OP

Uitgeverij Waries

Inhoud

VOORAF

Hoe dit boek werkt 4
Een kistje uit Poppel 6
Wie is wie 8
Schetskaart 9

HET KISTJE

I. Najaar 1946 10
II. December 36
III. Na de nacht 46
IV. Wat later kwam 53

AAN DE SLAG

Aan de lezer: de vragen 69
Werkblad 1: de code 70
Werkblad 2: vrijdag 13 december 72
Werkblad 3: wie wist wat 73
Antwoordformulier 74
Hints in drie niveaus 77
Verzegeld 80
De oplossing 81
Nawoord 87

Hoe dit boek werkt

Dit is een puzzelboek, geen roman. Wat u in handen hebt, is de inhoud van een sigarenkistje: brieven, prentbriefkaarten, een kasboekje, een zakagenda, papieren van een weverij en een krantenknipsel, uit de herfst en winter van 1946 en het voorjaar van 1947. Elk stuk staat op zijn eigen bladzijde, in de volgorde waarin het geschreven is.

Niemand vertelt u wat er gebeurd is. Alles wat u nodig hebt om het uit te zoeken, staat in de stukken. Sommige mensen liegen, sommige vergissen zich, en de meesten schrijven over iets anders dan waar het om gaat.

Zo speelt u het

1. Lees eerst de brief van Elke Verbiest (p. 6). Zij heeft het kistje gevonden en stelt de vragen.

2. Lees de stukken. Neem de tijd voor de kaarten: kijk naar beide kanten. Een potlood en een vel papier helpen.

3. De vragen staan op p. 69. Daarachter vindt u drie werkbladen en een antwoordformulier.

4. Komt u vast te zitten, dan staan er hints op hun kop vanaf p. 77. Niveau 1 wijst een richting, niveau 2 noemt de stukken, niveau 3 laat bijna alles zien.

5. Pas als uw antwoordformulier ingevuld is, slaat u de verzegelde bladzijde om (p. 80) en leest u de oplossing. Daar staat bij elke conclusie op welke bladzijde het bewijs te vinden is.

Speelduur

Reken op twee tot vier uur. U kunt het alleen doen, of samen: lees dan om beurten de brieven voor. Sjef schrijft Brabants, Lieve en haar familie schrijven Vlaams. Er is niets aan verbeterd.

Een woord over de tijd

Na de bevrijding was in Nederland nog veel op de bon, boter en textiel ook. In België kwam de handel sneller op gang, maar daar waren boter en wol duur, terwijl sigaretten en tabak er juist goedkoop waren. Wie Hollandse boter of stof over de grens bracht, kon er in Poppel veel meer voor vragen dan hij in Goirle had betaald, en wie met Belgische sigaretten terugkwam, verdiende nog eens. Zo ging boter 's nachts naar het zuiden en kwam tabak naar het noorden, over de hei, op fietsen zonder licht. De kommiezen, zoals men de mannen van de douane noemde, deden hun werk. Dit verhaal gaat over de mensen aan de andere kant van hun lantaarn.

Wat u nodig hebt

Een potlood, een paar losse vellen en, als u van ordenen houdt, een stapeltje plakbriefjes om stukken te markeren die u later terug wilt vinden. Schrijf bij alles wat u noteert de bladzijde op: in de oplossing wordt elk bewijs met een paginanummer aangewezen, en zo kunt u uw eigen redenering ernaast leggen.

Lees de data nauwkeurig. Een brief van maandag weet niet wat er op woensdag gebeurt, en een kaart die op donderdag in Goirle op de post gaat, ligt niet dezelfde dag in Poppel. Bijna iedereen in dit kistje schrijft eerlijk over wat hij op dat moment wist; de kunst is te zien wanneer hij het wist.

Een kistje uit Poppel

Poppel, zondag 12 april 2026

Beste lezer,

Mijn grootmoeder, Lieve Verbiest, is op 2 maart gestorven, in het huis aan de grens waar ze bijna haar hele leven heeft gewoond. Ze is negenennegentig geworden. Toen we haar slaapkamer leegmaakten, vond ik achter in de kleerkast, onder een blauw wollen kleed dat ze nooit droeg, een sigarenkistje. Het zat vol papier.

Brieven en kaarten van een jongen uit Goirle die Sjef Raaijmakers heette. Haar eigen brieven aan hem, die zijn zoon haar in 1999 heeft teruggestuurd. Het kasboekje van tante Jet, die in 1946 het café 't Grenshuis had. Brieven van oma's broer Mon. Papieren van een weverij in Goirle. Een klein agendaatje zonder naam. En één envelop die nog dicht was.

In onze familie werd over 1946 maar één zin gezegd, en altijd op dezelfde toon: *ons Mon is bij het Witven gepakt omdat die Hollander hem verraden heeft*. Mon zat er vier maanden voor vast. Als je oma ernaar vroeg, zei ze: dat is lang geleden. Maar een week voor ze stierf, toen ze al veel sliep, pakte ze mijn hand en zei: „Misschien was hij het niet. Ik heb nooit goed gekeken." Meer heeft ze er niet over gezegd.

Ik wil weten wat ze bedoelde. Ik ben boekhouder, ik kan cijfers lezen, maar dit kistje krijg ik niet open, al ligt het met deksel en al op mijn tafel. Daarom stuur ik het u.

Wat ik gedaan heb: ik heb alles in de volgorde van de data gelegd en genummerd. Wat moeilijk te lezen was, heb ik overgeschreven zonder iets te veranderen. Waar ik iets wist dat u misschien helpt, zoals waar een stuk in het kistje lag, heb ik er een korte nota onder gezet. Ik heb er niets bij verzonnen

Wie is wie

Meer dan wat in de papieren staat, weet ik zelf ook niet. Leeftijden zijn die van eind 1946.

Lieve Verbiest (19, in december 20)

Mijn grootmoeder. Helpt in het café van haar tante in Poppel.

Mon (Edmond) Verbiest (26)

Haar broer. Woont bij zijn tante en zus in Poppel. Rijdt veel met de fiets.

Tante Jet (Henriëtte) Mertens (48)

Zus van Lieves moeder, weduwe. Baas van café 't Grenshuis aan de Belgische kant.

Sjef (Jozef) Raaijmakers (23)

Wever bij Weverij De Leijstroom in Goirle. Woont bij zijn ouders.

Bart Hoeks (41)

Magazijnchef bij De Leijstroom.

Harrie Verschuren (52)

Voorman bij De Leijstroom.

Ir. C. Lommers

Directeur van De Leijstroom.

Riek van Doremalen (34)

Weduwe met een boerderij en een oude schaapskooi bij Riel.

A. Smulders (52)

Papierhandel in Goirle.

„H." of „de Herder"

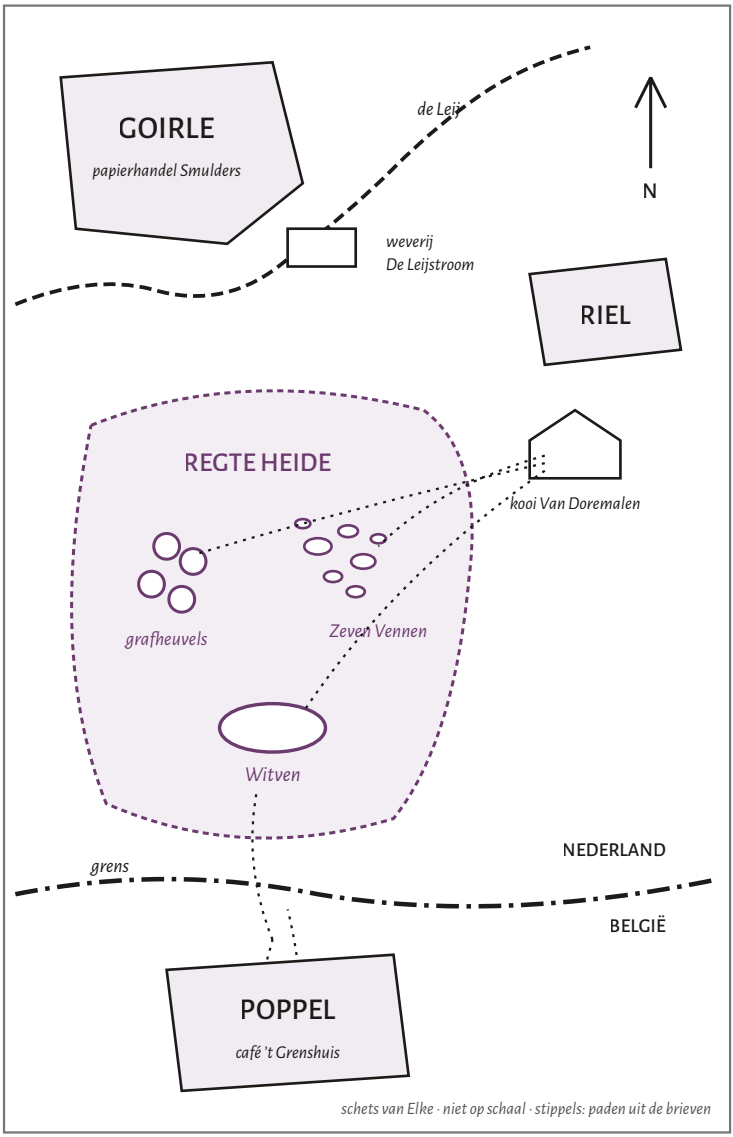
Iemand die in de papieren alleen met die letter of die bijnaam voorkomt.

Theo Raaijmakers

Zoon van Sjef. Stuurde oma in 1999 haar brieven terug.

> **Nota van Elke.** *Café 't Grenshuis bestaat niet meer; tante Jet heeft het in 1961 verkocht en het pand is later afgebroken. De weverij en de papierhandel in Goirle zijn ook allang weg.*

Schetskaart van de streek

Poppel, zondag 8 september 1946

Beste Sjef,

Ge zult wel verschieten dat ik u schrijf, want een meisje hoort te wachten tot de jongen schrijft, zegt tante Jet. Maar ge hebt het adres van het café wel goed gehad en mijn naam niet, want op uw briefke stond „aan Lief van het café", en de postbode heeft het aan heel Poppel laten zien voor hij het afgaf. Dus nu weet ge het: Lieve. Lieve Verbiest. En ik ben geen Lief van het café. Nog niet in elk geval.

Ik weet nog goed hoe ge daar zat, de achttiende van augustus, met uw neef aan het tafeltje bij het raam. Ge hebt drie keer koffie besteld omdat ge niet durfde te zeggen dat ge een pint wou, en ge hebt de koffie niet eens opgedronken. Tante zei achteraf: die jongen komt niet voor de koffie. Ik heb gezegd dat ge sigaretten voor uw vader kwaamt halen. Dat hebt ge zelf gezegd, dus het is geen leugen.

Ons Mon zegt dat alle Hollanders die over de grens komen maar één ding komen halen. Mon is zes jaar ouder dan ik, en sinds vader in '44 gestorven is, denkt hij dat hij mijn vader is. Hij meent het niet slecht. Hij heeft gewoon te veel tijd en te weinig werk, zoals alle jongens hier. Ge moet niet verschieten als hij u ooit raar bekijkt.

Ik help in het café van tante. 's Morgens poetsen, 's middags tappen, 's avonds de vaat. Tante kan rekenen als een notaris maar ze schrijft gelijk een kip, dus de brieven van het café doe ik. Daarom ken ik ook alle postzegels van buiten.

Ik steek er een knipsel bij uit een weekblad dat tante bijhoudt: de taal der postzegels. Ge moet het eens proberen. Als ge niet weet wat ge moet schrijven, kunt ge het met de zegel zeggen, en dan moet ik maar raden of ge het meent. Ik zeg u op voorhand: ik raad meestal goed.

Ge vertelde van uw hei, met de oude grafheuvels waar mensen onder liggen van voor de Romeinen, en een ven waar de berken rond staan. Wij zien hier maar velden en de Hollandse kant in de verte. Als het